

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inzerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. septembra 1894.

Politiški oddelek.

Delegaciji

sešli sta se letos v Budimpešti. Delegaciji sta zastopstvi, ki imata odločevati o skupnih zadevah obeh državnih polovic. Po pogodbi z Ogersko zborujeta jedno leto na Dunaji, drugo leto pa v Budimpešti. Voljeni sta iz obeh zbornic avstrijskega in ogerskega državnega zbora. Zborujeta vsaka posebe. Če se bi pa v sklepih ne mogli sporazumeti, pa imata skupno sejo, pri kateri se pa ne govori, temveč samo glasuje.

Danes teden sta delegaciji imeli prvi seji in jima se je predložil skupni državni proračun, izvolili sta si predsedništvo in odseke, v nedeljo ju je vsprejel cesar, v ponedeljek je pa grof Kalnoky razkladal v proračunskem odseku avstrijske delegacije in v sredo v odseku za vnanje stvari ogerske delegacije vnanje zadeve.

Neki avstrijski državni poslanec se je nekoč bil izustil, da se tresejo avstrijski narodi, ko se ima sniti državni zbor, ker vedo, da jih čakajo novi davki. To bi lahko tudi rekli o delegacijah. Davkov nimata sicer pravice dovoljevati, ali dovolita v večje državne stroške, za pokritje katerih je potem skrbeti obem državnim polovicam.

Letošnji skupni državni proračun kaže potrebnost 149,379.913 gld., za 4,101.413 gld. več nego lanski. Od teh stroškov jih pride 143,553.088 gld. na vojno ministerstvo, to je za 4,071.580 gld. Redni vojni stroški so se povišali za 3,618.763 gld. To povečanje vedno ostane. Pač to ni veselo za avstrijsko prebivalstvo. Pa to še ni najhuje. Drugo leto se pa ti redni stroški zopet povečajo in kdaj bode temu konec, nikdo ne ve.

Pri otvorjenji delegaciji sta oba predsednika naglašala, da se je pri sestavljanju vojnega budgeta gledalo tudi na davčno zmožnost prebivalstva, ob enem se pa tudi mora dovoliti, ker je potrebno za brambeno moč države. Ta glas smo zopet slišali pri vsprejemu delega-

ciji pri cesarji in vojni minister bode opravičujoč večje stroške zopet to ponavljal.

Avstrijski narodi so pač pripravljeni dovoliti vse za brambo države, ali naposled se je pa le bati, da njih moči opešajo, ako se bodo vedno napenjale. Vsako leto nekaj milijonov več, to se vsekako čuti. Povekšek jednega leta ni še tako velik, ali v teku let se pa nabere. Davčna zmožnost prebivalstva se ne množi v tej razmeri kakor davki. Kmetijstvo, trgovina in obrtnija pešajo vsled vnanje konkurence, davki pa naraščajo. Mi vemo, da bode davčna uprava tudi letos našla sredstev za pokritje, ali pri tem se bode napel davčni vijak. Finančna uprava računa na pr. že naprej na to, da se začne več novih obrtov, ki bodo zopet plačevali davke, ali tega pa ne pomisli nikdo, da prejšnji obrti pri tem izgube.

Po novih skupnih državnih stroških je pa najbolj prizadeta naša državna polovica, ker mora donášati 70%, dočim Ogri plačajo le 30%, a pri tem pa imajo še zlasti na vnanjo politiko nekaj odločilen vpliv.

Veselo je vsekako, ako se napoveduje, da je upanje, da se tudi v bodoče ohrani mir, toda vendar se marsikomu že usiljuje vprašanje, bi li vojska ne bila bolja, če je mir tako drag, da požre ves sad trudapolnega dela raznih stanov. Od vseh stranij govori se o samem miru, vse države ga žele, ali vendar vedno pomnožujejo vojake, napravljajo nove puške in topove. To je pač neko nasprotje in le dokazuje, da nikjer ne zaupajo v trajen mir, temveč se vsa Evropa pripravlja za veliko vojsko.

Naša država je v zvezi z Nemčijo in Italijo in mislili bi, da bode baš ta zveza nam kaj pripomogla, da ne bode treba vedno pomnoževati vojakov, ali kakor se kaže, ima baš nasproten vpliv. Tako da res morajo avstrijski narodi že nekaj strah pred njo, posebno slovanski, ker čutijo njen neugoden vpliv tudi v političnem oziru. Sicer pa vrednost te zveze nekako pada. Drugo leta je cesar vselej omenil v svojem nagovoru delegaciji, letos je samo na glasu občno dobre odnošaje z vsemi državami.

Sicer pa ima letošnje snidenje delegacij še marsi-

kako drugo senčno stvar. Tako je voljen letos za predsednika baron Chlumecky. Mi pač nimamo ničesa proti osebi tega moža, ali to je vendar nov dokaz, da avstrijska politika odločuje levica, drugače bi tak njen strankar ne prišel na to mesto. To je pač tudi jeden sadov koalicije.

Še več pomislikov pa je nam vrnil nagovor načelnika ogerske delegacije Ludovika Tisze. Zdelo se je nam, da hočejo Madjari porabiti nekako tudi skupno politiko v svojo korist. Pred vsem je naglašal potrebo notranjega miru, da se bode država mogla braniti na zunaj. Le prejasno smo čutili, kam merijo te besede. Na jedni strani proti katoliškemu gibanju, na drugi strani proti Slovanom in Rumunom, ki se ne marajo kar upogniti pod madjarski jarem. Te življe bi bil rad začrnil Tisza za nekako škodljive državi. Res kar čudili smo se predrznosti gosp. Tisze, ko vendar razpor delajo le Madjari s svojo nemadjarskim narodnostim sovražno politiko. Če Slovani in Rumuni branijo svoje zakonito zagotovljene pravice, se pa proglašajo za rušitelje miru. Madjari so prav tako, kakor koroški Nemci, ki se vedno nad Slovenci jeze, da kale mir v deželi, ter se ne puste kar tako ponemčiti.

Tisza je govoril tudi o nekem vnanjem vplivu, ki vznemirja deželo. Sodi se, da je pri tem mislil na Rumunijo. Hotel je menda pri tem ogerske Rumune razglasiti za veleizdajalce, ki škilijo čez mejo, posebno je vidno iz tega, ker je to spravil v zvezo z vladarjevo dolžnostjo braniti celokupnost dežel krone sv. Štefana. Pač se Madjarom malo spodobi komu očitati veleizdajstvo, ko so se ob Košutovi smrti kazali, kakšna je njih zvestoba do Habsburškega doma. Taktno se pač tudi ne sme imenovati, da je Tisza posvečeno osebo vladarjevo vlekel v narodne prepire in jo zlorabljal v madjarsko korist. Čudimo se sedaj ne, da je moral odstopiti kot minister pri najvišjem dvoru, ker za ta posel ni imel potrebnih lastnostij.

Chlumecky je govoril povsod vendar o narodih naše države, in tako priznaval, da ne bivajo v naši državni polovici samo Nemci, Tisza je pa povsod govoril le o enem samem narodu, kakor bi v deželah sv. Štefana ne bilo drugega naroda kakor Madjari. S tem je očitno pokazal, po čim da Madjari teže, da bi radi sploh Slovane in Rumune kar uničili, da jim še sedaj ne priznavajo nobene pravice do obstanka. Rumuni in Slovani naj bi bili menda le za to, da bi pomnoževali potujočujoči se vrste Arpadovcev.

Vidi se torej, da sestanek delegacij je posebno pri Slovanih in Rumunih vzbudil marsikako grenko čuvstvo, ker je pokazal, kako je odzivata privilegovana naroda, Nemec in Madjar, ki hočeta sama odločevati notranjo in vnanjo politiko naše države.

Politični pregled.

Slovenska kazenska pravda v Trstu. — Te dni je bila v Trstu neka kazenska pravda proti nekemu Antonu Glavini zaradi težkega telesnega poškodovanja. Sodnijski

svetnik Trnovec je vodil vso obravnavo v slovenščini, ker zatoženec italijanski ne zna. Jedinu državni pravdnik in zagovornik sta govorila laški. To je pa vzbudilo veliko nevoljo italijanskih listov, ker je laški značaj tržaškega deželnega sodišča prišel v nevarnost. Celo vladni „Mattino“ kaže svojo nezadovoljnost, kar je gotovo značilno za tržaške razmere. Mi pač le obžalujemo, da tudi pri državnem pravdnistvu ni prodrlo prepričanje, da je potrebno slovensko uradovati. Če je zatoženec Slovenec. Nadejamo se pa, da kričanje sodišča ne bode oplasil, da bi krenilo s postavne poti.

Delegacije. — V ponedeljek je grof Kalnoky v budgetnem odseku avstrijske delegacije pojasnjeval vnanjo politiko. Najprej je zagovarjal trodržavno zvezo, katero je hudo napadal Mladočeh Pacak. Minister je dokazoval, da bi v kaki drugi zvezi tudi morali vojaščino pomnoževati. Dober sad trodržavne zveze se pa že kaže v tem, da se je ohranil mir. Druzega namen ta zveza nima. Ne ovira pa ta zveza ne, da bi Avstrija ne mogla biti z drugimi državami v prijateljskih odnosih. Ni v prijateljstvu le z Anglijo, temveč tudi s Francijo in Rusijo. S poslednjo je vežejo skupni smotri v ohranjenju miru. V Srbiji se je pokazalo, da manjka stalnosti. Nova vlada si pa tudi prizadeva ohraniti dobre odnose z Avstrijo. V notranje razmere Srbije se pa Avstrija nič ne meša. Tudi si ž njo ni sklenila nobene vojaške pogodbe. Ona le želi svobodni in samostojni razvoj balkanskih držav. V Bolgariji je pala vlada, katera je veljala za jamstvo miru in reda. Nastopili so izgredi. Minister upa, da se stvari po volitvah uravnajo, ko se poležejo strasti. Novi ministri so dobri domoljubi in previdni politiki. Avstrija je novi vladi naklonjena ravno tako, kakor je bila prejšnji. O Rumuniji je omenil, da je najprej spoznala značaj trodržavne zveze in se jej približala. Tukaj se je pa minister spomnil agitacij, ki vznemirjajo Oggersko. Minister je seveda mislil pri tem podpiranje ogerskih Rumunov. Upa pa, da bode vlada te agitacije omejila. Končno je minister pokazal ugodnost trgovske pogodbe z Rusijo in razložil, zakaj jo je pozneje sklenil, nego z Nemčijo. Na priklopljenje Bosne in Hercegovine se sedaj še ne misli. V torek je pa minister Kallay razkladal, kako napredujeta Bosna in Hercegovina. Oporekal je, da bi bilo res, kar se je lani očitalo bosenski upravi. Priznal je pa, da se je več uradnikov zaprlo. Natančnega minister ni hotel povedati, ker se še vrši preiskava. Več časopisom se je prepovedala pot v Bosno, ker preveč lažejo in hujskajo. Sicer je minister v najugodnejši luči naslikal bosenske razmere in se skliceval, da so se ugodno o njih izrekli tudi učenjaki, ki so bili na arheološkem shodu v Serajevu. Mladočeh Pacak je pa grajal vnanjo politiko in pa gospodarjenje v Bosni, ali njegov glas je ostal čisto osamljen.

Ogerska vlada se hoče z vso silo lotiti reforme uprave, ko bodo cerkvenopolitične predloge dobile Najvišje potrjenje. Najbrž pa tukaj ne bode imela take sreče. Skrajna levica se boji reforme uprave, ker bi vlada še huje vplivala na volitve, ako se uprava podržavi. Najprej se bode državni zbor posvetoval o osnovi upravnih sodišč in novem občinskem redu. Obe ti dve predlogi že ne ugajata skrajni levici. S prvo se nekoliko omejuje komitatska oblast, s poslednjo pa se občinska uprava postavi pod strožji nadzor.

Proti Rumunom. — Začela se je preiskava proti 17 rumunskim učiteljem in trgovcem, ker so v nekem odprtem pismu odobraval postopanje rumunskih rodoljubov, zaprtih zaradi dijaške spomenice. Pravd torej ne bode konec. Očitno je, da je vlada to preiskavo odredila, ker Rumuni se niso hoteli približati vladi, ko je ogerski minister notranjih stvari potoval po Sedmograškem.

Italija. — Velikanske homatije v Italiji prisilile so tudi očitnega brezverca ministerskega predsednika Crispia, da je pripoznal Boga. Pri odkritju spomenika kralju Umbertu v Neapolji je namreč v svojem govoru poudarjal nevarnost, ki preti od neke človeške sekte — anarhistov — ki si je zapisala na